

Sıvı-Elektrolit Dengesi ve Bozuklukları

Dicle Üniversitesi

Prof. Dr. Aydın ECE
Çocuk Nefrolojisi BD

Sıvı - Elektrolit Dengesi

- Sıvı ve elektrolit dengesi fizyolojik homeostazis için gereklidir.
- **Homeostazis**, yaşamın devamı için düzenleyici sistemler yardımıyla organizmanın iç ortamının sabit tutulmasıdır
- Hem sağlığın sürdürülmesi hem de hastalıkların tedavisinde sıvı ve elektrolit dengesinin sağlanması önemlidir.

Vücut sıvıları

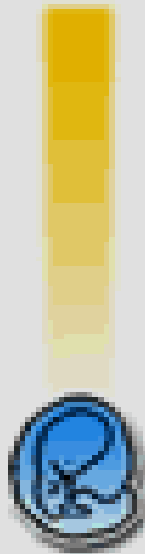
- Vücut sıvılarının başında su gelmektedir.
- Sağlıklı, yetişkin bir bireyde vücut ağırlığının ortalama %60- 70'i Su'dur
- Toplam vücut suyu oranı yaş, cinsiyet ve vücuttaki yağ miktarına bağlıdır.
- Kadınlarda ve obezlerde yağ dokusu miktarının fazla olması nedeniyle su oranı daha düşüktür

SU

- En önemli çözücü
- **Denge** başlıca böbreklerden sağlanır
  - Glomerüler filtrasyon
  - Tübüler sekresyon
  - Tübüler geri emilim
- Vücut su oranları: **Yenidoğanda %78,**
1 yaş-erişkin: Erkek %60, Kadın %55
- Obezlerde vücut suyu azdır

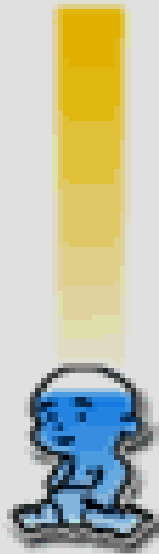
Percent of Water in the Human Body

100%

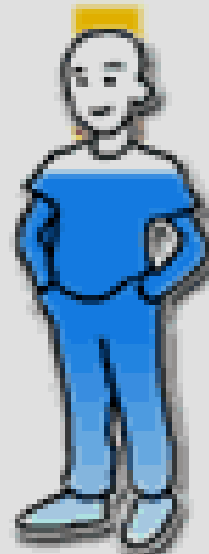
Fetus

80%

Baby
at Birth

70%

Normal
Adult

50%

Elderly
Person

Vücut içinde suyun görevleri

- Hücre metabolizması için uygun ortamı oluşturur
- Maddelerin hücre içine ve hücre dışına taşınması ve atık maddelerin atılması için ortamı sağlar
- Hücre fonksiyonları için gerekli katı maddeler için çözücü
- Vücut ısısının dağılımını düzenler.
- Vücut sıvılarının fiziksel ve kimyasal devamlılığını sağlar
- Kan volümünü sağlar

Su Dengesi

- Vücutta normal sıvı hacminin korunması için günlük sıvı alımının, günlük sıvı kaybına yaklaşık eşit olması gerekir.
- Alınan sıvı (Oral + Parenteral) + Endojen su yapımı = İdrar miktarı + İnsensibl kayıp (Solunumla Akc'den, Terleme ile, gaita ile)

Normal sıvı dengesi

- Yenidoğan bebeğin vücut ağırlığının % 80'i, erişkinin % 60'ını su oluşturur
- Vücut suyunun % 60'ı hücre içinde, % 40'ı ekstrasellüler sıvıdadır
- Normalde sıvı alımı ve atılımı kabaca eşittir
- Sıvı kaybı olduğunda
  - Plazma sodyum konsantrasyonu yükselir
  - Bu ADH sekresyonunu artırır
  - Sonuçta böbrekten su absorpsiyonu artar

Günlük normal sıvı gereksinimi

- **Erişkin** : 35 ml/ kg/ gün (1000 ml/m²)
  - Ortalama bir erişkin vücut yüzeyi: 1.73 m²
- **Yaşlı** : 30 ml/ kg/ gün
- **Çocuk** :
  - İlk 10 kg için 100 ml/ kg/ gün
  - İkinci 10 kg için 50 ml/ kg/ gün
  - 20 kg üzeri her kg için 25 ml/ kg/ gün

Vücut sıvıları dağılımı

- Vücut sıvıları, **hücre içi (intraselüler)** ve **hücre dışı (ekstraselüler) sıvı** olmak üzere iki şekildedir.
- **Intraselüler Sıvı**: Hücrenin kimyasal işlevlerini sürdürebilmesi, metabolik olayların gerçekleşmesi için gereken sıvı ortamı sağlar.
- Hücreler bu sıvıdan O_2 ve besinleri alırlar ve metabolizma atıklarını bu sıvıya boşaltırlar.

Hücre içi sıvı (HİS)

- Vücut ağırlığının %40 kadarı (Total vücut suyunun %60-70'i)
- Yavaş değiştirilebilir sıvı bölümü
  - Kemik, bağ dokusu ve kıkırdakta (VA'nın %8-10'u)

Ekstraselüler (Hücre dışı) Sıvı

- Hücre dışında bulunur ve toplam vücut suyunun yaklaşık %30-40'ını oluşturur.
- Ekstraselüler sıvı, gıda maddeleri, oksijen ve metabolik atıkları taşır
- Hücrenin madde alışverişini yapabilmesi için gerekli sıvı ortamı sağlar

Hücre dışı sıvılar

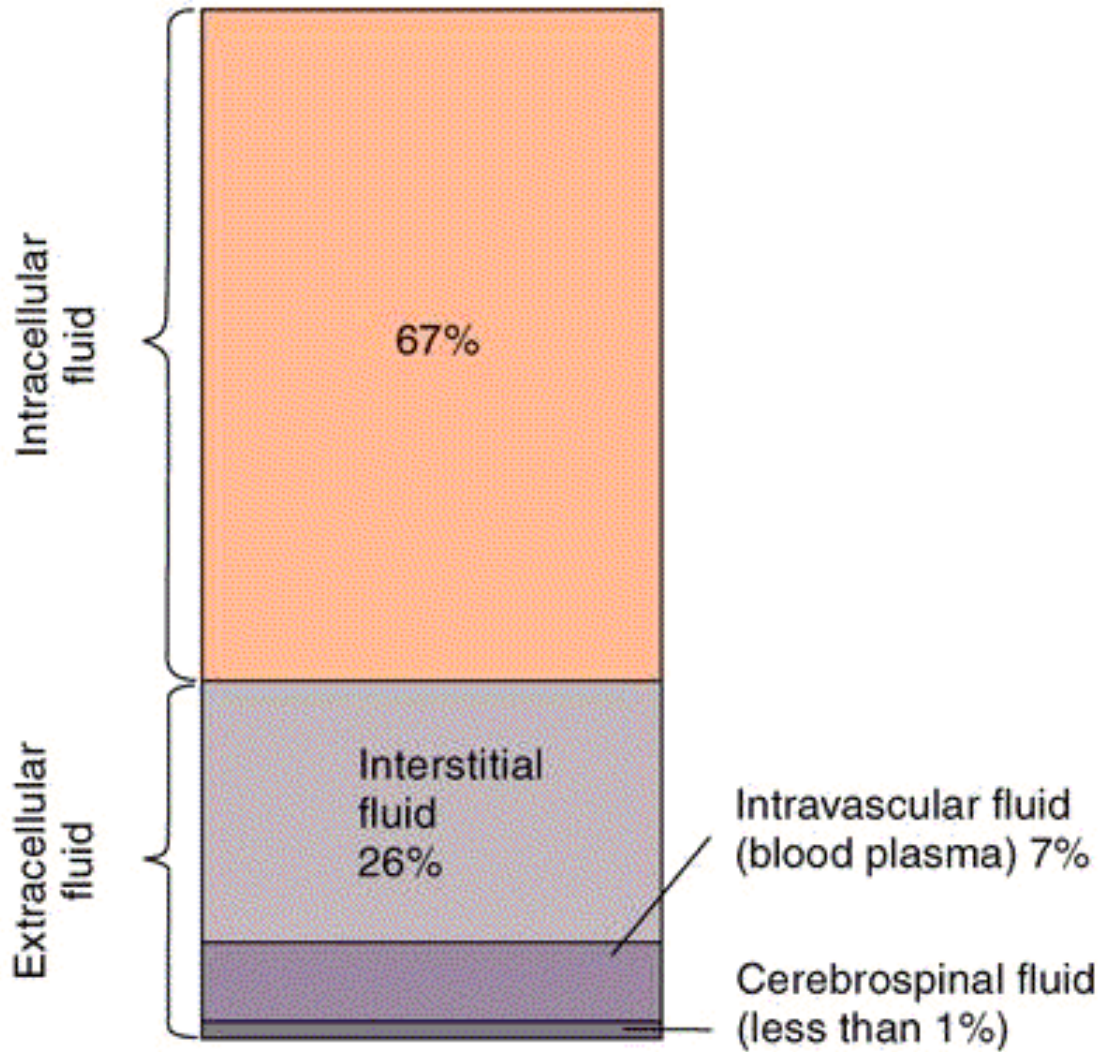
- **Damar içi sıvı (Plazma** - Kanın hücresiz kısmı) -Yetişkinde yaklaşık 3 lt
- **İnterstisyel Sıvı (Doku sıvısı)** - Hücreler arası boşlukları doldurur
- **Transsellüler Sıvı:** Epitel zar aracılığı ile diğer vücut kısımlarından ayrılmış olan sıvılar.
  - Sindirim bezlerinin sıvıları (Barsaklarda – ishal!!!)
  - Beyin omurilik sıvısı (BOS),
  - Eklem içi,
  - Göz içi,
  - Plevra, periton ve perikard sıvıları

Hücre Dışı Sıvı

- **Plazma + İnterstisyel sıvı + Transselüler sıvı** (GIS'te, İdrar, sinovyal sıvı, BOS, intraoküler)
- Serum ozmolalitesi = **290 ± 5** mOsm/kg su
- Serum ozmolalitesi formülü

$$\text{Serum Ozm} = 2 \times Na + \frac{\text{Glukoz}}{18} + \frac{\text{BUN}}{2,8}$$

► The Relative Size of the Body's Fluid Compartments

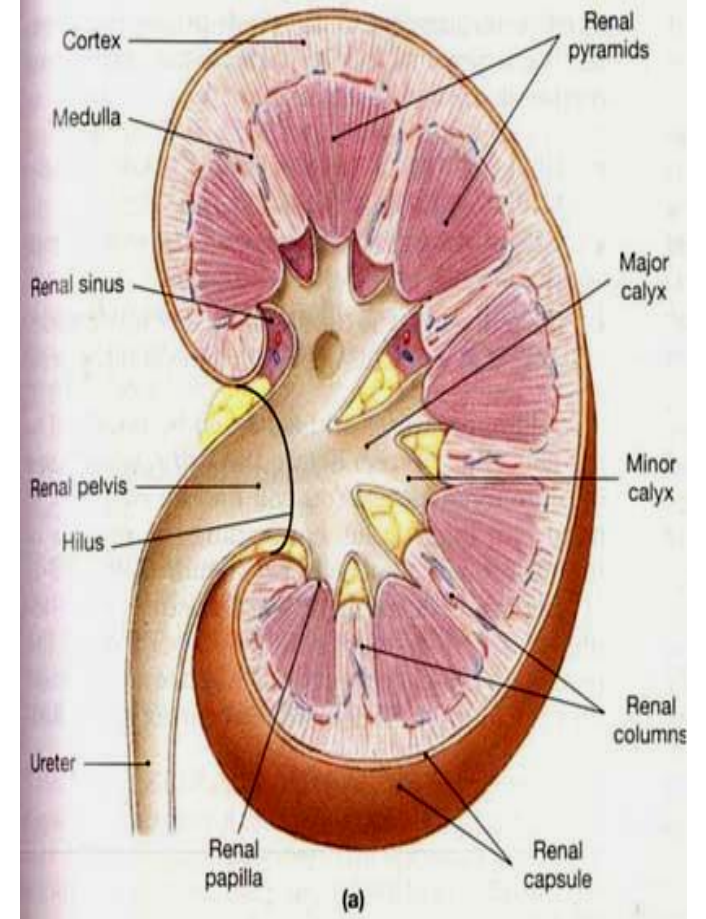

Vücut suyu düzenlenmesi

- Plazma ozmolalitesini sabit tutmak için vücut suyu sıkı bir feed-back mekanizma ile kontrol edilir
- İçilen su + Vücutta oluşan su = Böbrek, akciğer, GIS ve deriden atılan
- Su dengesi alım ve atılımla düzenlenir
- Atılım en önemli düzenleyici mekanizmadır

Su atılımı

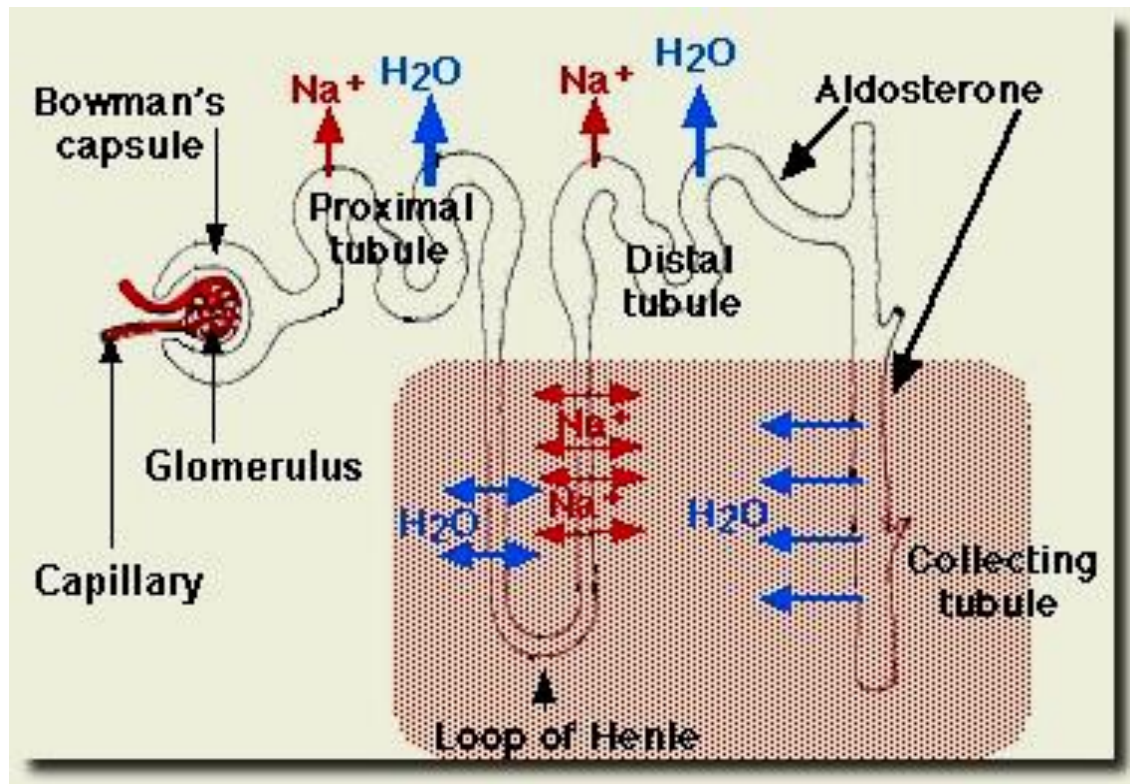
- Böbrekler
- Akciğerler
- Deri
  - Çevre ısısı, nem, vücut ısısı, solunum hızı akciğer ve deriden atılımı etkiler
- Gastrointestinal sistem
  - İshalle fazla kayıp

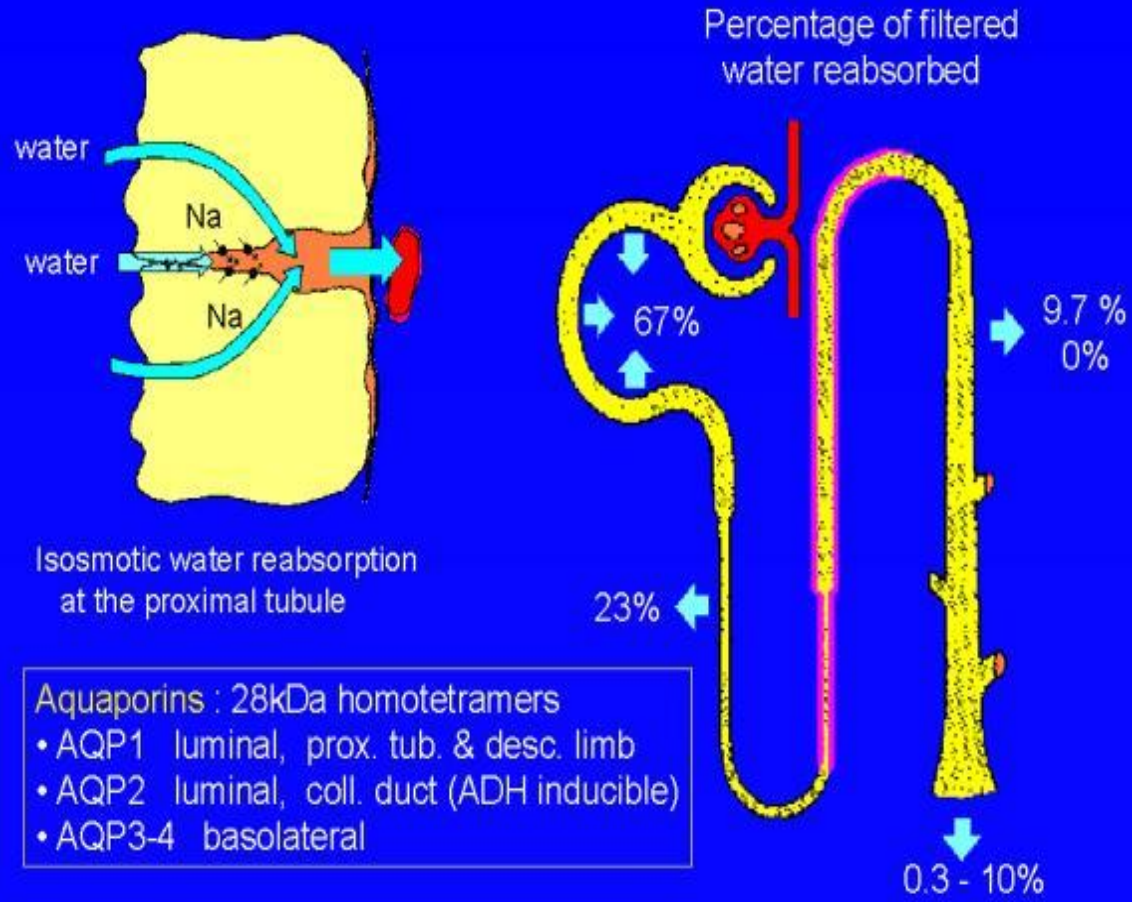
Konsantre ve dilüe idrar

Böbreğin özellikleri:

- Nefrondan suyu almadan solütleri reabsorbe etmesi
- Medulladaki hipertonsiteyi devam ettirebilmesi
- Distal nefronların suya geçirgenliğinin devamı

Water Reabsorption

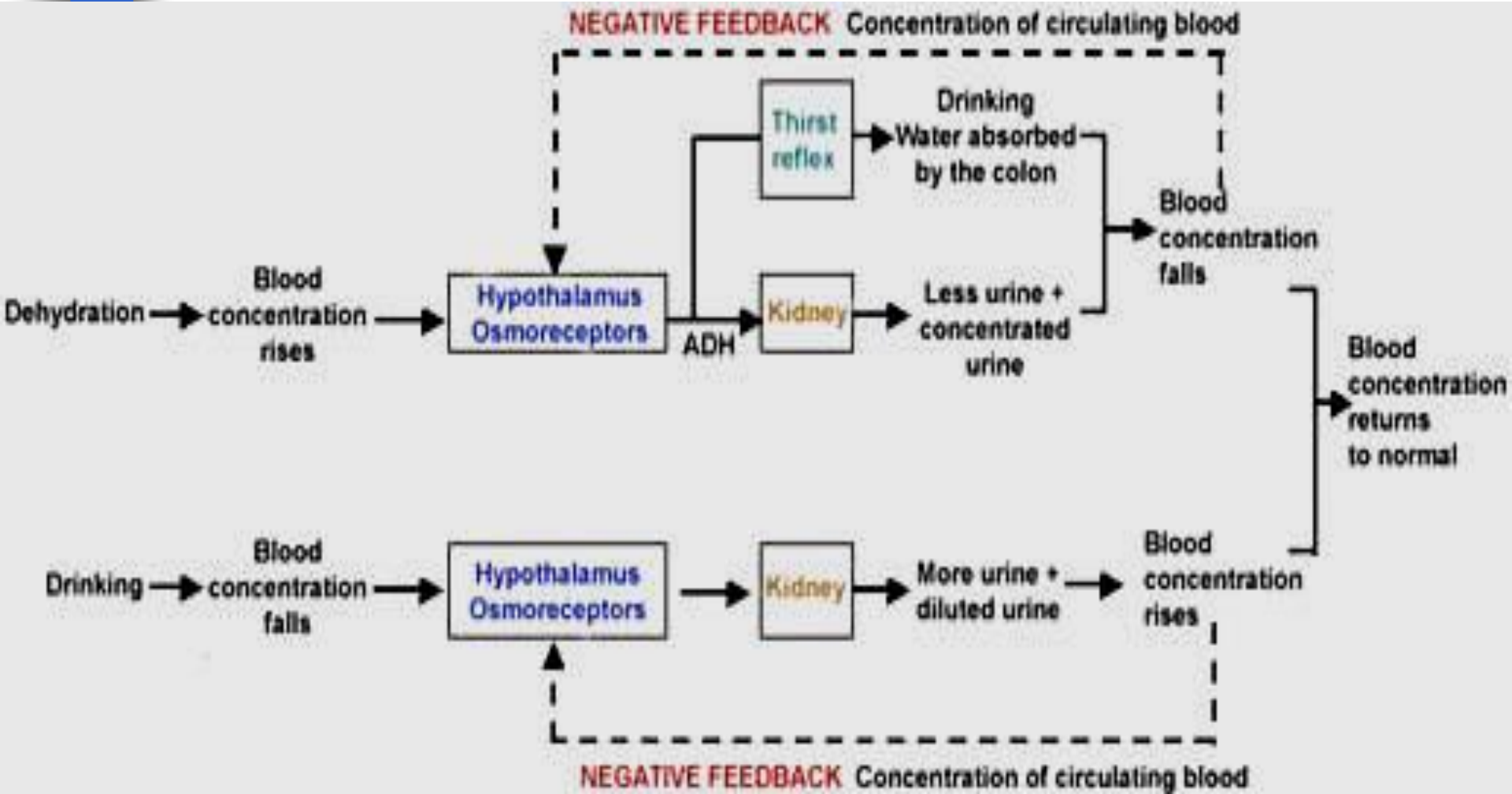

Su dengesi düzenlemesi

- Susuzluk merkezi orta hipotalamusta
- Susuzluk hissi uyararı
  - Plazma ozmolalitesi artışı (%1-2) (osmoreseptörler ile)
  - HDS azalması (%10 veya fazlası)
- Hacim azalması atriyumlardaki volüm reseptörlerini uyarır = Susuzluk hissi
- Plazma ozmolalitesinin normal olduğu, hipovolemik-hipotansif durumlarda **anjiyotensin II** susuzluk hissi uyarır

Dehidratasyon – Sıvı kaybı

- Dehidratasyon sıvı kaybı sıvı alımından fazla olduğunda ortaya çıkar:
  1. Yetersiz sıvı alımı
    - Kusma
    - Beslenme bozukluğu
  2. Aşırı sıvı kaybı
    - İshal
    - Diabetes mellitus
    - Diabetes insipidus
  3. İnterstisyel aralığa sıvı kaybı
    - Travma
    - Yanık

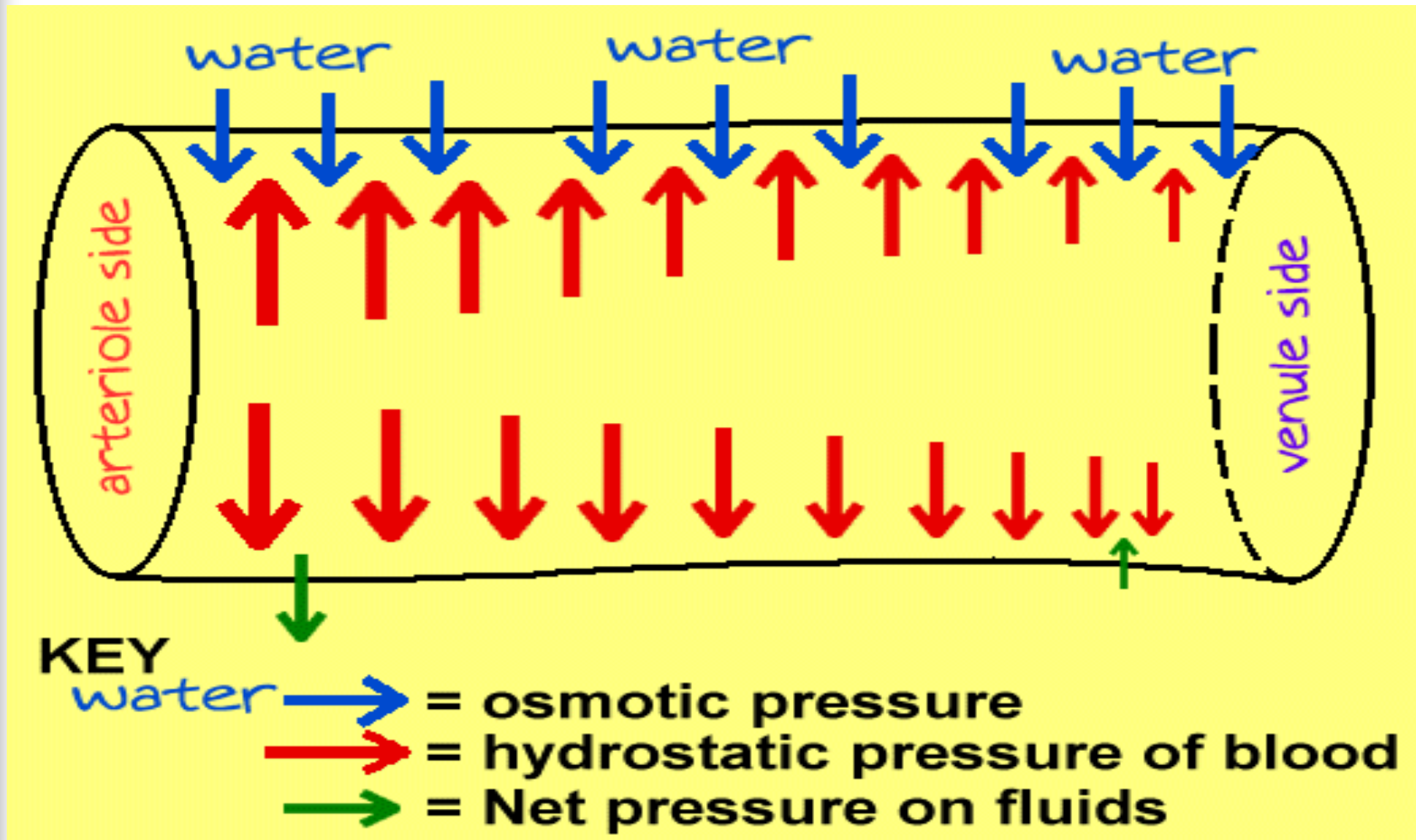

Susama mekanizması bozuklukları

- Psikolojik
- MSS hastalıkları
- K⁺ eksikliği
- Malnütrisyon
- Renin-anjiyotensin sistemi bozukluğu

HDS-HİS dengesi

- K⁺'un hücre içine, Na⁺'nın hücre dışına **aktif** taşınması ile sağlanır
- Arteriyol- Kapiler yumak- Venül
- Kapiler geçirgenlik artışı:
  - Anjiyonötik ödem
- Venül'de damar dışına sıvı geçişi:
  - Kalp yetmezliği,
  - AGN,
  - Nefrotik sendrom

Vücut sıvıları ozmolalitesi

- Hücre membranları suya geçirgen
- Plazma ozmolalitesi büyük oranda Na^+ , Cl^- ve HCO_3^- 'den oluşur
- $\text{Na} \times 2 = 140 \times 2 = 280 \text{ mOsm/L}$
- Hiperglisemi ve hiperlipidemi (psödohiponatremi)
- Diabetik ketoasidozda su hücre içinden hücre dışına çıkar

Plazma ozmolalitesi (PO)

- PO düşükse - Bol, dilüe idrar oluşur
- PO yüksekse - Az, konsantre idrar
- İdrar miktar ve yoğunluğunu düzenleyenler:
  - Plazma ozmolalitesi
  - Diyetin solüt (tuz) yükü
  - ADH
  - Glomerüler filtrasyon hızı
  - Renal tübülüs epitelinin durumu
  - Plazma adrenal steroid düzeyleri

Su dengesi bozuklukları

Bozukluk	Eksiklik	Fazlalık
Deri	İnsensibl kayıp Yanıklar	
Solunum	Takipne	Nemli hava
Gastro-intestinal	Ozmotik diare	
MSS	Diabetes insipidus Susama bozukluğu	Psikojen ve primer polidipsi
Renal	Nefrojenik Dİ Ozmotik diürez Tuz kaybettiren nefropati	SIADH (Uygunsuz fazla ADH salınımı)

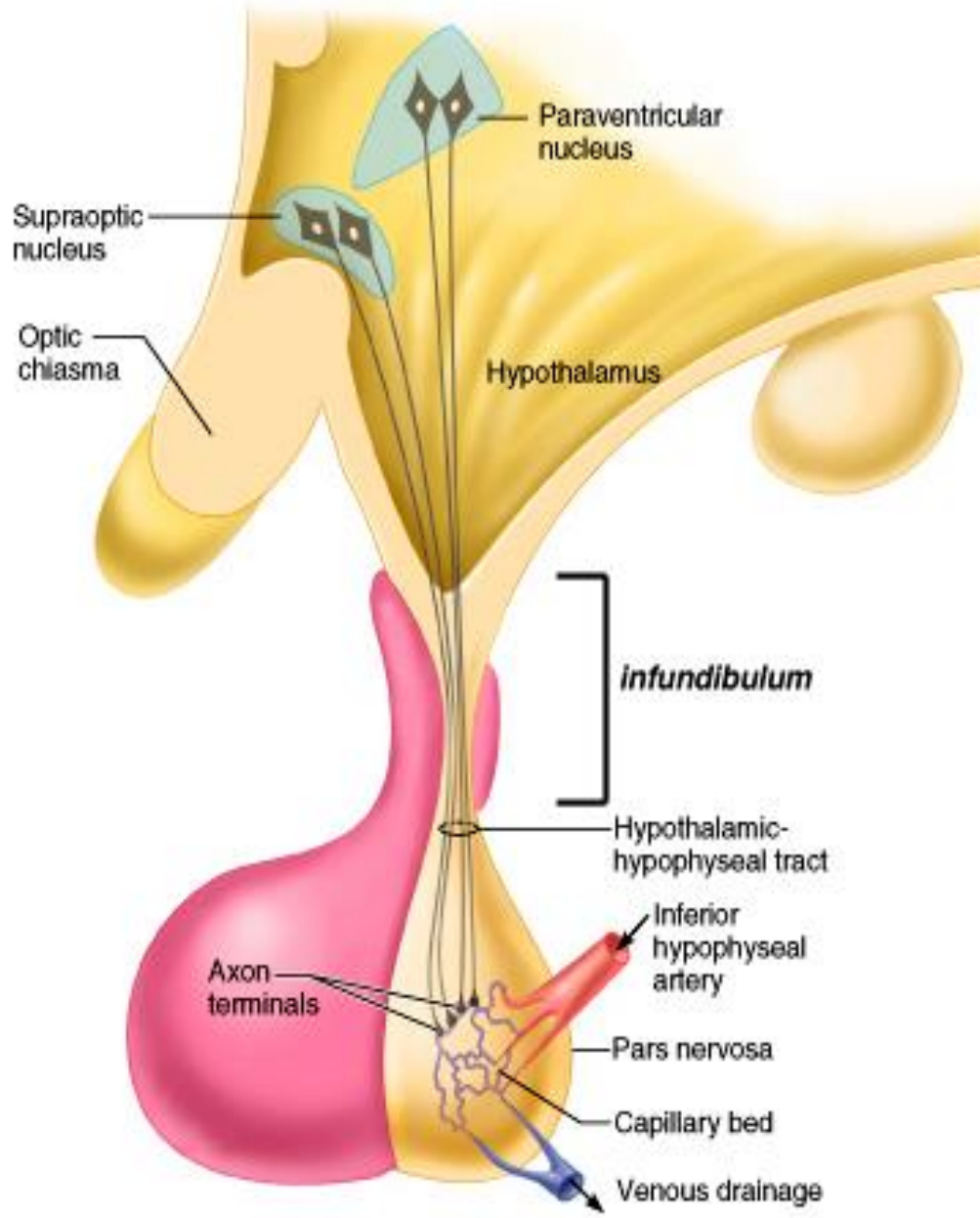
İdrarla su atılım mekanizmaları

- ADH (üretim, depolanma ve dolaşıma salınım)
  - Eksik veya yoksa santral Diabetes insipidus (Dİ)
- ADH'ya tübülüs epiteli yanıtı
  - Yanıt yoksa Nefrojenik Dİ

Anti-diüretik hormon (ADH)

- ADH bir oktapeptit'tir.
- Hipotalamustaki Paraventriküler ve Supraoptik çekirdeklerde yapılır
- Arka hipofizde depolanır
- Hipotalamik uyarı ile kana salınır
- NaCl enjeksiyonu ADH salgısını uyarır, üre enjeksiyonu uyarmaz
- Su içilmesi veya parenteral verilmesi ADH'yi baskılar

ADH- Arginin vazopressin (AVP)

- ADH salgısı için ozmolalite eşik değeri = 280 mOsm/kg
- Plazma ozmolalitesi %1-2'lik artış ADH'yı uyarır, azalış baskılar
- Sıvı kaybı (%8-10) ADH'yı uyarır
- ADH böbrek toplayıcı kanallarının suya geçirgenliğini artırır
- Böbrek medulla hiperozmolalitesi= 1200 mOsm/kg su (ters akımlar ve değişim sistemi)
- İdrarın yoğunlaştırılmasında önemli

Diabetes insipidus

- Santral: ADH dolaşıma salınmaz
  - *Supraoptik-osmoreseptör-hipofiz aksı kesilmesi ile
- Nefrojen DI: ADH var ancak böbrek toplar tüpler yanıtızsız
  - *Epitel hücre membran reseptör defekti

■ ADH salgısını uyaranlar

- Stres
- Travma
- Yanıklar
- Cerrahi işlem
- İlaçlar (Demerol, morfin, barbitüratlar, kolinerjik ve adrenerjik ilaçlar, nikotin prostaglandinler)

■ ADH salgısını baskılayanlar

- Alkol
- Difenilhidantoin
- Glukokortikoidler

ADH'nin su tutucu etkisini sınırlayanlar

- Anestezi
- Diabetes mellitus
- Nefrotoksinler
- Tübüler hasar
- İlerlemiş böbrek hastalığı

ELEKTROLİT DENGESİ BOZUKLUKLARI

6.02.2020

A Ece

38

Elektrolit (İyon)

- Herhangi bir çözücüde pozitif ve negatif elektrik yüklü iyonlarına ayrıışan maddedir.
- Pozitif yüklü iyonlara "katyon", negatif yüklü iyonlara ise "anyon" denir.
- Elektrolitlerin ölçüm birimi "miliekivalan" (mEq)'dir.

Vücut elektrolitleri

■ Katyonlar:

- Sodyum (Na^+),
- Potasyum (K^{++}),
- Kalsiyum (Ca^{++}),
- Magnezyum (Mg^{++})

■ Anyonlar:

- Klor (Cl^-),
- Bikarbonat (HCO_3^-),
- Fosfat ve Sülfatlar, Organik asitler, Proteinler (Albumin vb.)

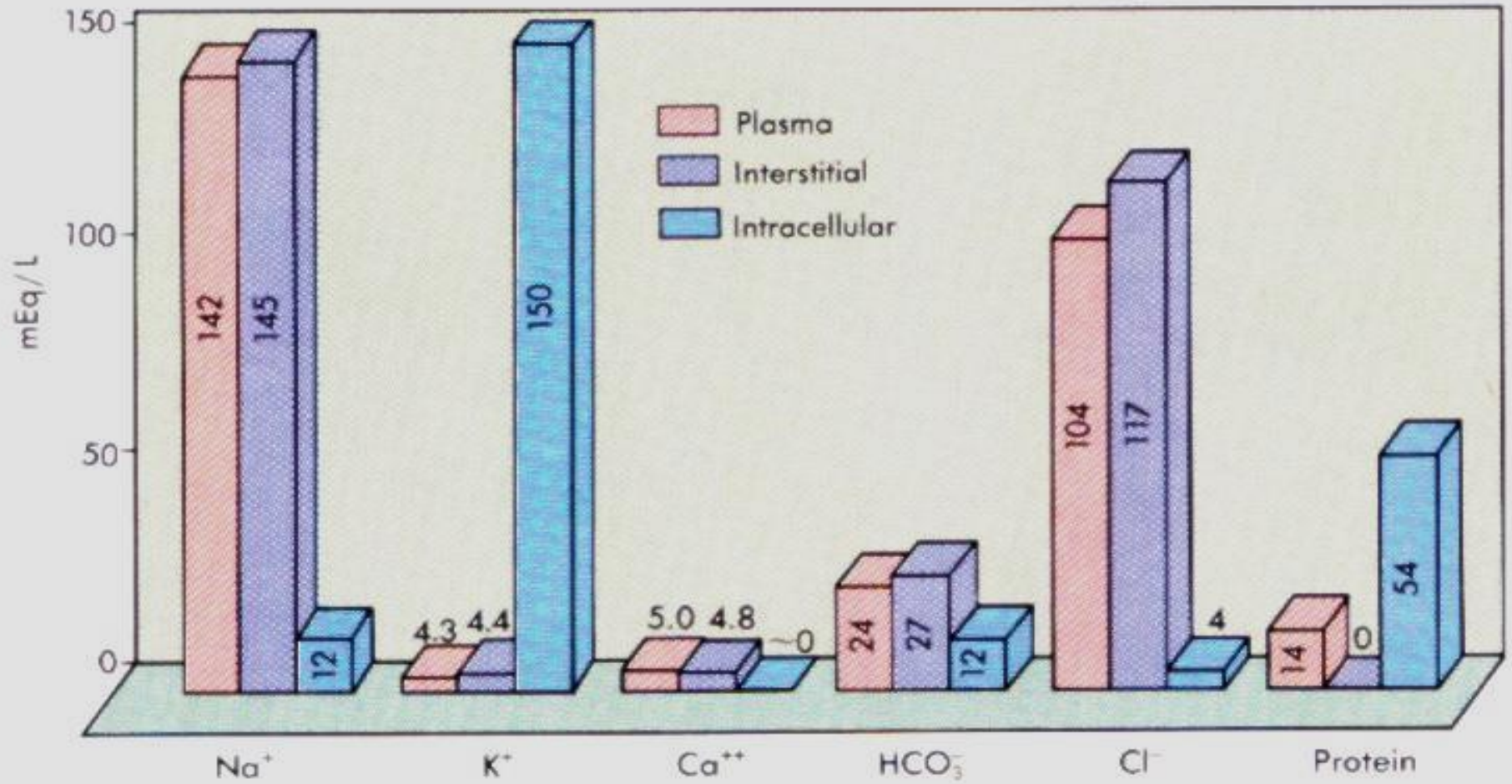
Hücre içi ve dışı ana anyon ve katyonlar

■ Hücre içi:

- Ana katyonlar: K^+ , Mg^{++}
- Ana anyonlar: Fosfatlar (HPO_4^-), Protein-

■ Hücre Dışı:

- Ana katyon: Na^+
- Ana anyonlar: Klor (Cl^-), Bikarbonat (HCO_3^-)

Elektrolitlerin Görevleri

- Nöromüsküler ileti
- Sıvıların ozmolaritesinin sağlanması
- Asit-Baz dengesinin düzenlenmesi
- Su hacminin düzenlenmesi
- Bölümler arası sıvı dağılımının sağlanması
- Hücre membranı işlevleri
- Biyolojik süreçler ve diğer hücre işlevleri

Osmolarite - Transport

- **Osmolarite:** 1 lt sıvıda çözünmüş 1 mol katı partiküle denir. (1 Osm/lt)
- **Osmolalite:** 1 kg sıvıda çözünmüş 1 mol katı partiküle denir (1 Osm/kg)
- Bu iki terim hemen hemen eş anlamlı kullanılır.
- **Aktif Transport:** İyonların hücre membranından kimyasal ve elektriksel bir güce karşı geçmesidir ve enerji gerektiren bir olaydır.

Sıvı ve elektrolit dengesini düzenleyen sistemler

- **Böbrekler**
- **Nöro - Endokrin Sistemler:** Antidiüretik Hormon, Aldosteron, Tiroid Hormon, ANP, RAAS
- **Gastrointestinal Sistem**
- **Sinir Sistemi**
- **Solunum Sistemi**

Sıvı-Elektrolit Denge Bozukluğu Nedenleri

- **Azalma**; gereksinimden daha az alınması ya da atımın artması,
- **Fazlalık**; Atılabilecek miktardan daha fazla alınması, böbrek veya karaciğer hastalığı nedeniyle yeterli atımın olmaması,
- Sıvı ve elektrolitlerin bedende tutulması (örneğin, ödem),
- Sıvı-elektrolit dengesini **düzenleyici mekanizmaların bozulması**.

Sodyum Dengesi ve Bozuklukları

Sodyum

- HDS'nin en önemli katyonu
  - %10 plazmada,
  - %43 kemikte,
  - %30 interstisyel sıvıda,
  - %2.5 hücre içi
- Hücre dışı 140 mEq/L
- Hücre içi 10 mEq/L
- Transselüler Na içeriği değişkendir
- Hücre içi-dışı dengesi Na-K-Mg ATP'az ile enerji harcanarak sağlanır

Sodyum dengesi - düzenlenmesi

- Denge alım ve atılımla sağlanır
- Tuz açlığı (Tuz kaybettiren böbrek hastalıklarında)
- Na⁺ alımı kültürel farklılıktan etkilenir
- İnek sütü ve fast-food tuz içeriği fazladır
- Na⁺ tüm GİS'ten emilir
- Transport proteini GİS'te Na + glukozu mukozadan aktarır (ORS tedavisi!!)
- Atılım idrar, ter ve feçesle olur

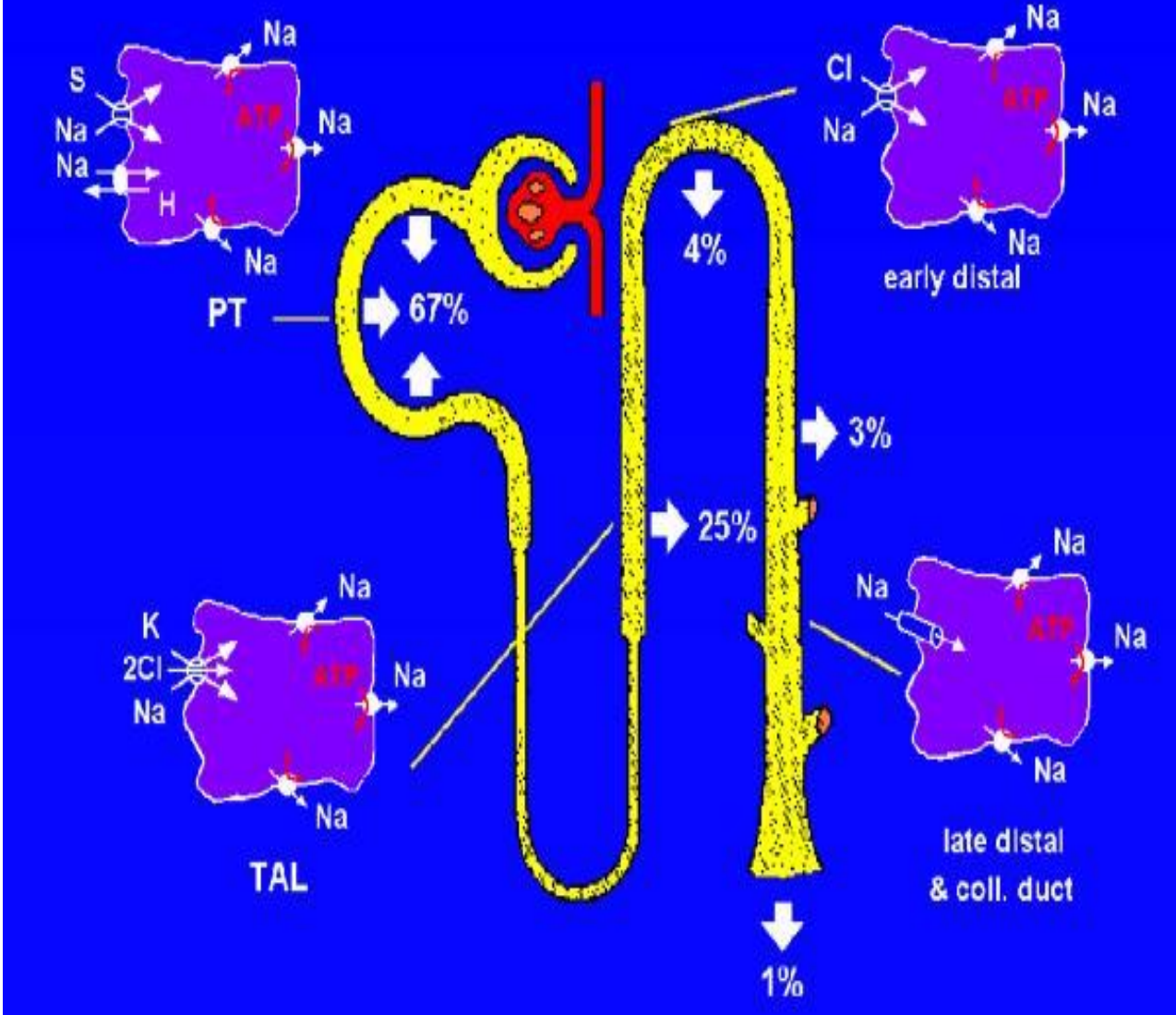
Sodyum

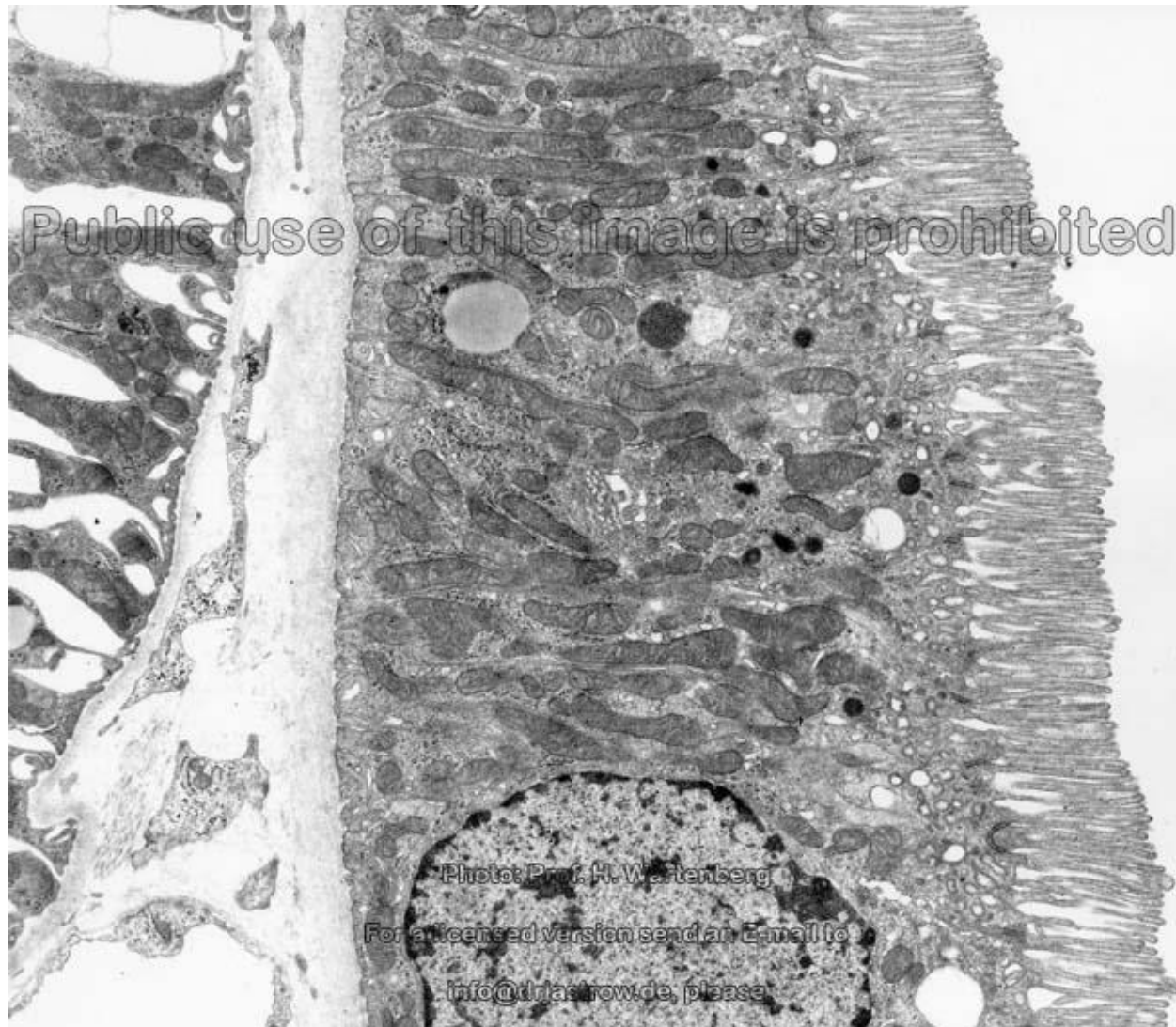
- Normal terde 5-40 mEq/L
- Kistik fibroz ve hipoaldosteronizm'de ter Na'u artar
- Tuz kaybı ve hiperaldosteronizm'de ter Na'u azalır
- Böbrekten Na'un %1'den azı atılır, Fraksiyone Na ekskresyonu (FENa)

Böbrek sodyum emilim ve atılımı

- Sodyum böbrekten geri emiliminin; %60'ı proksimal tubulustan, %20'si Henle kulpundan, %12'si distal tubulustan olur
- **Na geri emilimini artıranlar:**
  - Kanama,
  - Dehidratasyon,
  - Sempatik aktivite,
  - Renin-anjiyotensin sistemi (RAAS) aktivasyonu
- **Na atılımını artıranlar:**
  - Hücre dışı sıvı artışı,
  - Atriyal natriüretik peptit

Tubular Sodium Reabsorption

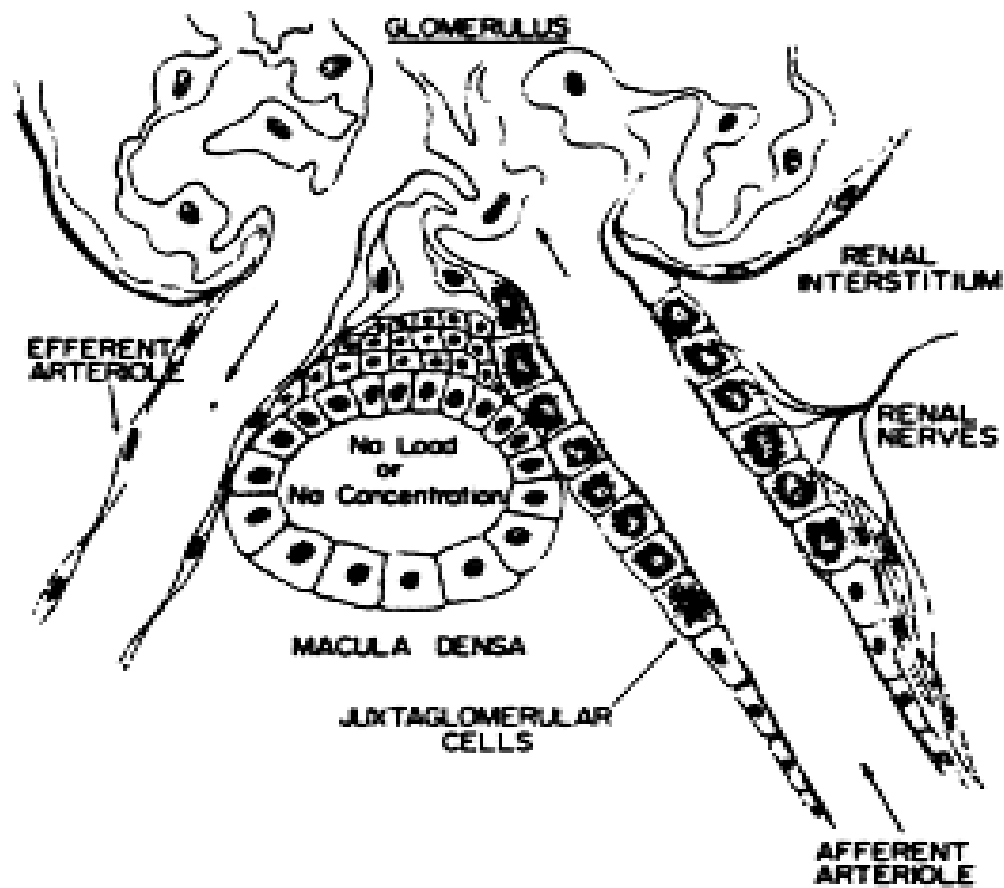

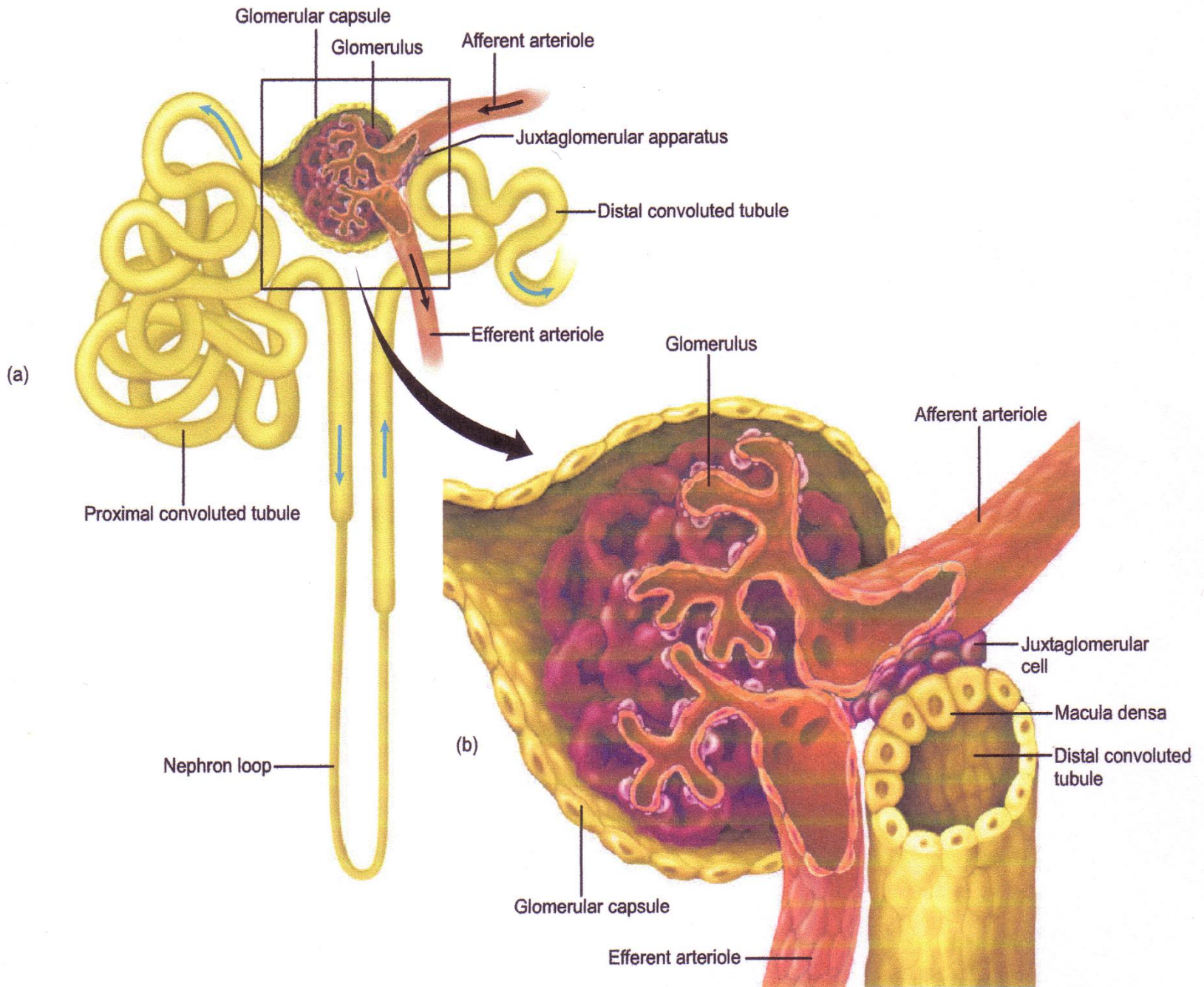

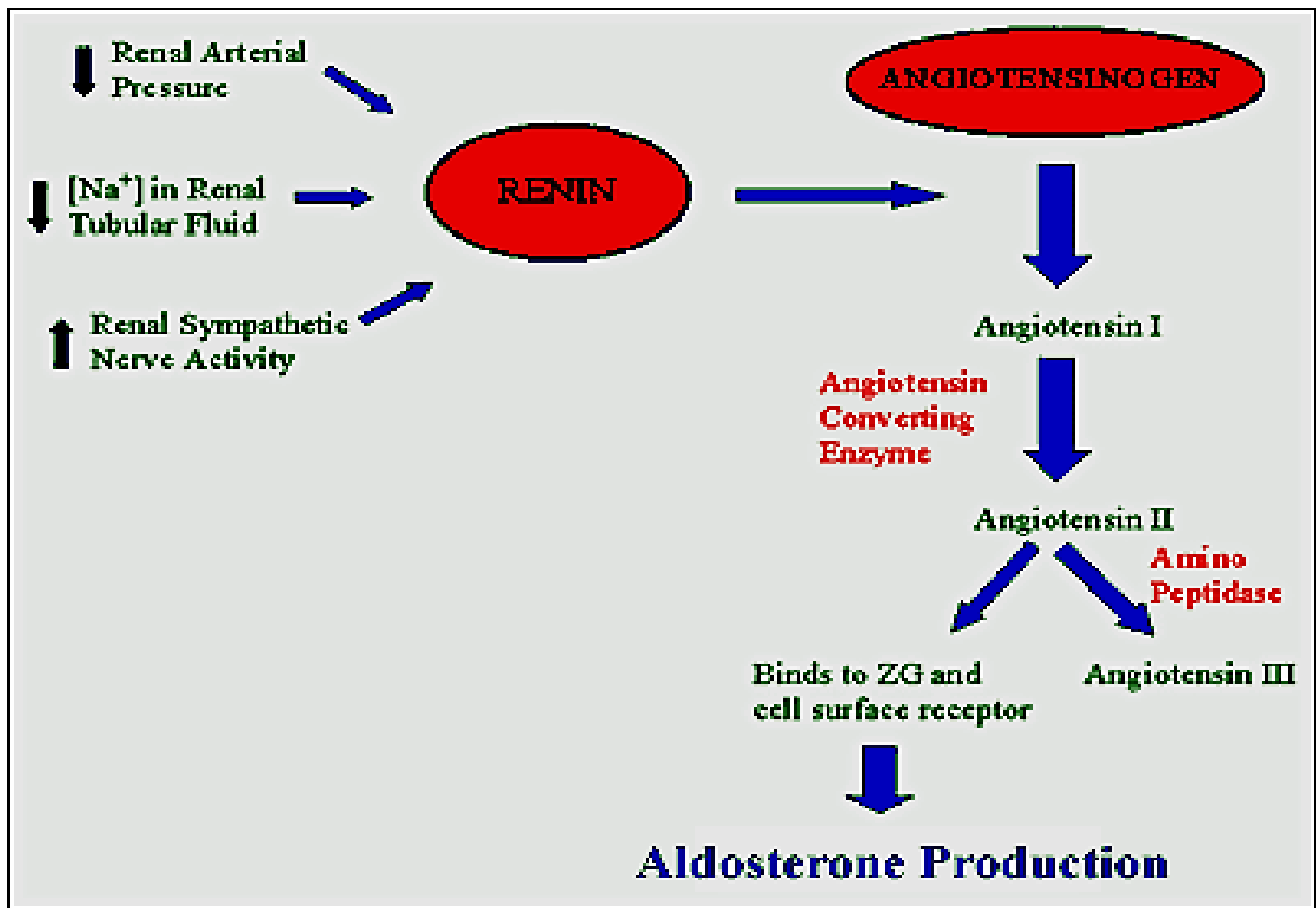
Sodyum renal geri emilimi

- Distal tubulusta: **renin-anjiyotensin-aldosteron** etkilidir.
- Renin, macula densa-juksta glomerüler aparatustan salınır
- Renin salgılatanlar:
  - Azalmış renal perfüzyon basıncı
  - Azalmış tubulus lumen NaCl

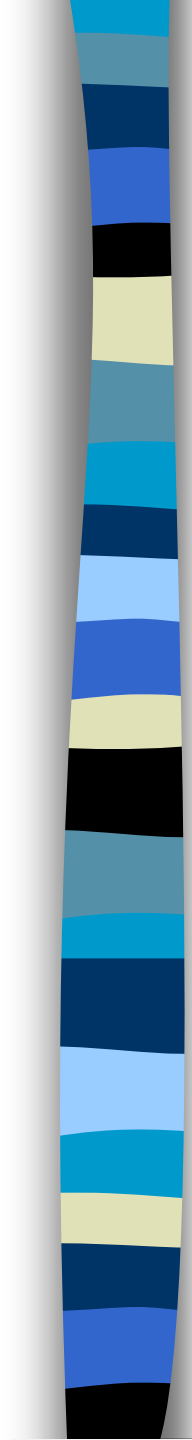

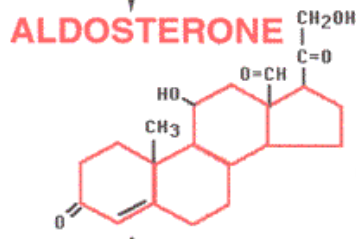
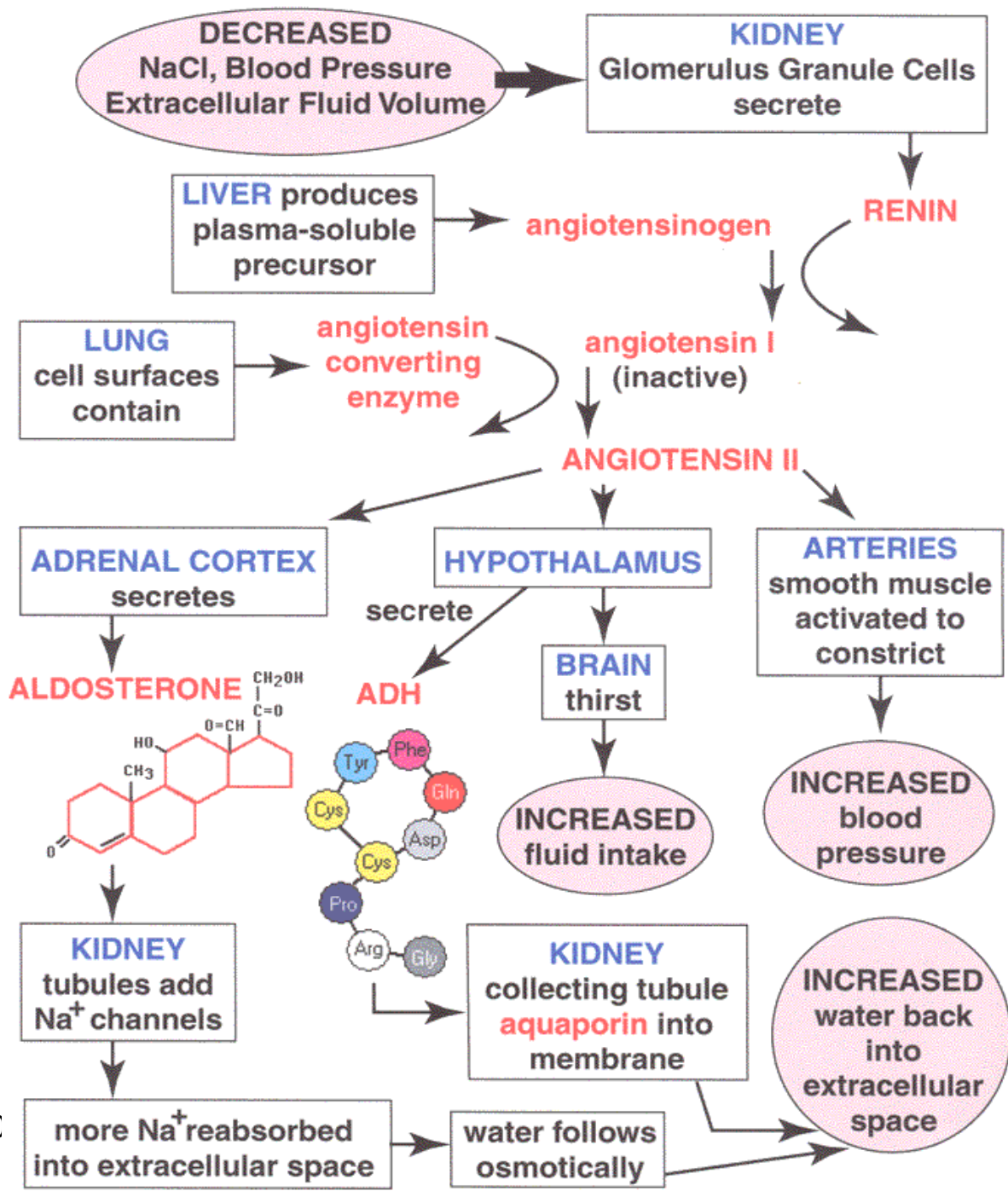
Aldosteron

- Na⁺ geri emilimini artırır
- K⁺ atılımını artırır

-
- **Atriyal natriüretik peptit (ANP):** Kalpte atriyumlardan salınır
    - Akut ve kısa etkili,
    - Na⁺ ve su attırır
    - Renal vazodilatör,
    - Güçlü natriüretik, GFR'yi artırır;
    - Renin ve aldosteronu azaltır
  - **Prostaglandinler (PGE2, PGI2) :** Böbrekte yapılır,
    - Vazodilatör ve natriüretik
  - **Dopamin** natriüretik,
  - **norepinefrin** antinatriüretik

Na dengesi

- Na hücre dışı en önemli katyonu olduğu için HDS düzenlenmesi Na dengesi ile bağlantılıdır
- Na dengesi, hipovolemiyi ya da etkin böbrek kan akımında azalmayı algılayan ve **renin salgısı** ile yanıt veren **jukstaglomerüler aparattaki** reseptörlerle düzenlenir.
- Renin etkisiyle anjotensinojenden **anjotensin I** üretilir. Anjotensin I **ACE** etkisiyle **anjotensin II**' ye dönüşür. Anjotensin II de **aldosteron** salgısını artırır.
- Aldosteron distal tübülde Na geri emilimini artırır

Vücut total Na miktarını etkileyenler

Bozukluk	Eksiklik	Fazlalık
Deri	Kistik fibroz Yanıklar	
GİS	Primer mukozal defekt Enfeksiyöz diyare Ozmotik diyare	Siroz Protein kaybı
Kardiyak		Konjestif kalp yetmezliği
Adrenal	Addison hastalığı Konj. adrenal hiperplazi Hipoaldosteronizm	Hiperaldosteronizm Cushing sendromu İlaçlar
Renal	Psödohipoaldosteronizm Ozmotik diürez Diüretikler Primer tübüler bozukluk	Nefrotik sendrom Akut BH Kronik BH

BH: Böbrek hasarı

KANDA SODYUM ARTMASI VE AZALMASI

(HİPERNATREMİ VE HİPONATREMİ)

Hipernatremi

- Hipernatremi serum sodyum düzeyinin 150 mEq/L'den yüksek olması olarak tanımlanır.
- Hipernatremik dehidratasyon, normal hidrasyon durumlarında ya da aşırı sıvı verilmesini izleyerek gelişebilir.
- Her üç durumda da ortak özellik hücre içi sıvının azalmasıdır

Hipernatremi

- Sağlıklı bir bireyde vücutta sodyum fazlalığı hipertonsiteye, susuzluk hissine ve ADH salınımına yol açar
- Su içilmesi ve ADH salınımı ile vücut sodyumu normal değerlere getirilir
- Hipotalamo-hipofizer aks normal ise tuz yüklenmesine bağlı hipernatremi nadirdir
- Tekrarlayan hipernatremide kasıtlı tuz zehirlenmesi akla gelmelidir (Munchausen sendromu)

Hipernatremi

- Hücre dışı sıvıda sodyum konsantrasyonu arttığında HİS ve HDS arasında dengelenme hücreden sıvının dışarıya çıkmasıyla olur
- Beyin hücrelerinden suyun çekilmesi ile beyin damarlarında gerilmeler ve bunun sonucu subdural, subaraknoid kanamalar gelişebilir

Hipernatremi Nedenleri

■ **Vücut suyunda azalma**

- Diabetes inspidus
  - Santral
  - nefrojen
- Gastroenterit (Diyare)
- Diüretik etkisi
- Yetersiz su alımı
  - Yetersiz anne sütü
  - Çevre koşulları
- Esansiyel hipernatremi

Hipernatremi Nedenleri

■ Sodyum fazlalığı

- Rehidratasyon sıvılarının hatalı hazırlanması (koyu)
- Bebek sütlerinin hatalı hazırlanması
- Sıvı tedavisinde aşırı bikarbonat verilmesi
- Sodyum içeren lavman uygulanması

Hiponatremi ($\text{Na} < 130 \text{ mEq/L}$)

- Serum Na içeriği genellikle üç mekanizma ile düşer:
  - Total vücut suyunun eksikliği ve total vücut sodyumunun sıvıya oranla daha fazla eksikliği
  - Total vücut suyunun fazlalığı
  - Total vücut sodyumu fazla ama total vücut suyu çok fazla

Hiponatremi nedenleri

- Total vücut suyu eksik ancak total vücut sodyumunu sıvıya oranla daha fazla eksilmiştir
  - Kusma
  - Diyare (İshal)
  - Yanıklar
  - Diüretik fazla alımı
  - Mineralokortikoid eksikliği
  - Ozmotik diürez

Hiponatremi nedenleri

- **Total vücut suyunun fazlalığı**
  - Glukokortikoid eksikliği
  - Uygunsuz ADH salınımı
  - Hipotiroidizm
  - Ağrı, heyecan

Hiponatremi

- Total vücut sodyumunun fazlalığı ile birlikte total vücut suyunun daha büyük fazlalığı
  - Nefrotik sendrom
  - Akut ve kronik böbrek yetmezliği
  - Kalp yetmezliği
  - Siroz

Psödohiponatremi

- Hiperosmolar hiponatremi: Hücre içi alandan hücre dışı alana olan ozmotik sıvı yer değişimleri
  - **Hiperglisemi**: Glukoz düzeyinin her 100 mg/dl artışında sodyum 1.6 mEq/L azalır
- İzoozmolar hiponatremi: Sodyumun laboratuvar analizindeki yanılma, **hiperlipidemi**

Hiponatremi klinik belirtileri

- Uyuşukluk, kayıtsızlık
- Oryantasyon bozukluğu
- Kas krampları
- Ajitasyon
- Konvülziyon
- Koma

6.02.2020

A Ece

75

Çocuklarda hiponatremi

Böbrek dışı kayıplar

- Kusma ve ishal
- Üçüncü boşluğa kayıp
- Yanıklar
- Nazogastrik drenaj
- Kistik fibroz
- Aşırı terleme

Çocuklarda hiponatremi

- Besinsel eksiklik
- Yetersiz oral Na⁺ alımı
- Parenteral sıvı ile yetersiz Na verilmesi
- Beyin-omurilik sıvısı drenajı
- Yanıklar
- Parasentez

Çocuklarda hiponatremi

Su fazlası

- Uygunsuz (fazla) ADH sendromu (SIADH)
- Glukokortikoit eksikliği
- Hipotiroidizm
- İlaçlar
- Aşırı parenteral sıvı verilmesi
- Psikojen polidipsi

Çocuklarda hiponatremi

- Aşırı su alımı
- Nefrotik sendromu
- Siroz
- Kardiyak yetmezlik
- Akut ve kronik böbrek yetmezliği

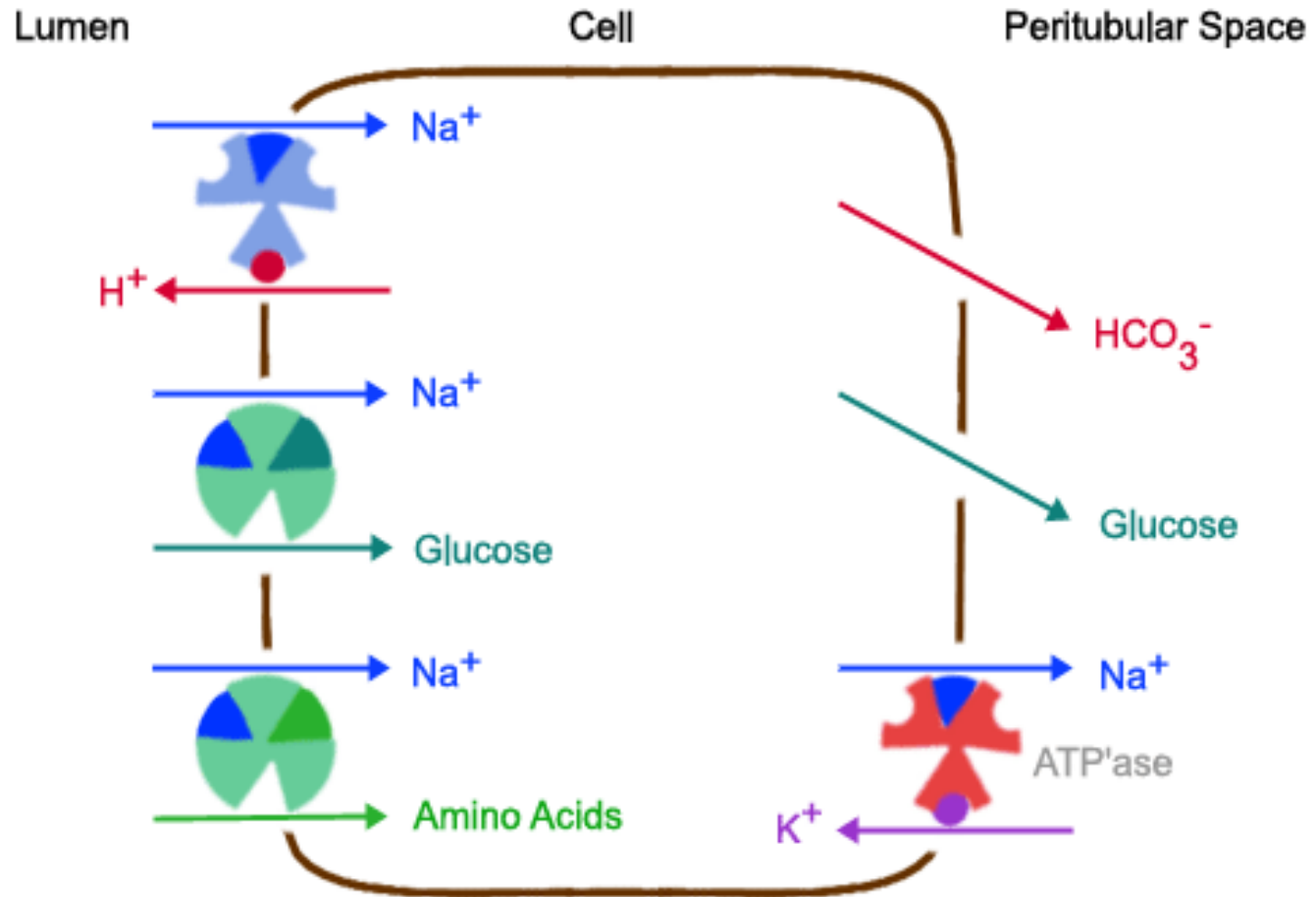
Potasyum Dengesi ve Bozuklukları

Potasyum

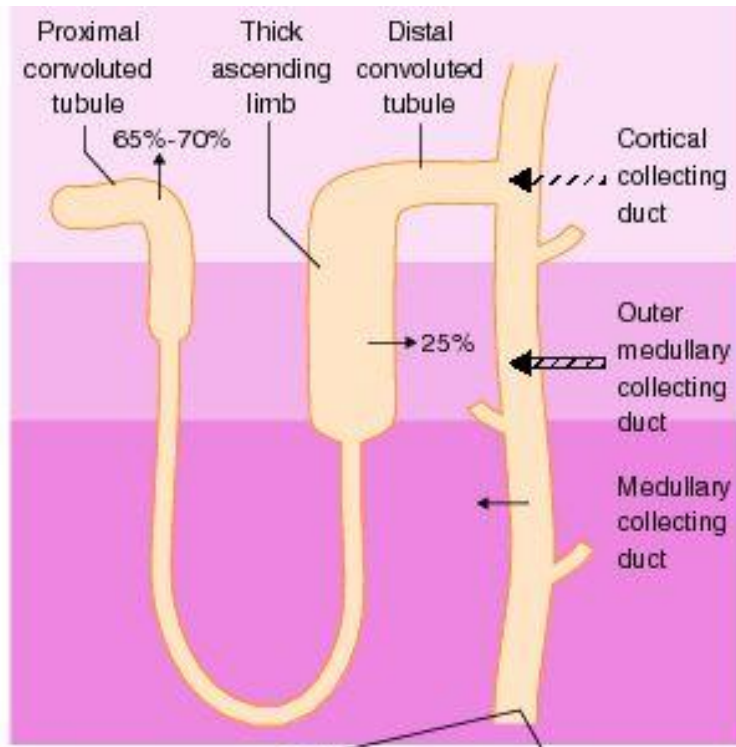
- Vücut K^+ 'u, Vücut Kitle İndeksi ile orantılıdır, büyüme ile artar
- K^+ hücre içinde 140 mEq/L, hücre dışında 4 mEq/L
- Bu fark Na^+-K^+-ATP 'az ile sağlanır
- Böylece hücre membran potansiyeli sabit kalır

Proksimal tubulusten emilim

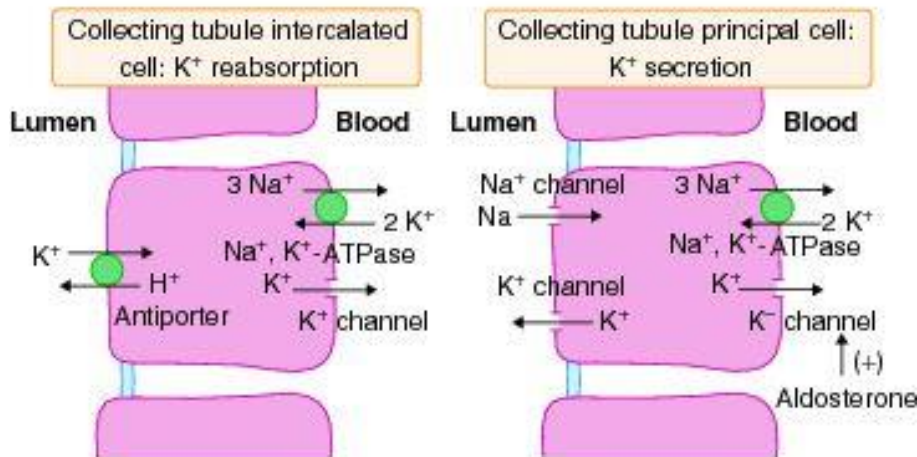

Potasyum (3.5 - 5 mEq/L)

- Sinir uyarımı; kalp, iskelet ve düz kas kasılması için anahtar role sahip
- Hücre hacmi devamlılığı için de gereklidir
- Aldosteron GIS'te ve böbrekte etkili (K^+ atılımını artırır)
- Glukokortikoidler (mineralokortikoid etki) de etkili

Potasyumdan zengin gıdalar (Meyve ve sebzeler – Özellikle sarı renkli meyveler, Patates)

Hipopotasemi - Hipokalemi

- Serum potasyum düzeyinin 3,5 meq/L altında olmasıdır
- Ağır hipopotasemide:
  - İskelet kaslarında güçsüzlük,
  - Barsak peristaltizminde azalma,
  - İleus,
  - Böbrekte idrar konsantrasyon defekti
  - Kalpte aritmi olur
- Serum potasyum düzeyi 2,5 mEq/L altında ise EKG bulguları belirgindir

Hipokalemi belirtileri

- **Kardiyak:** EKG değişiklikleri (T dalgasının düzleşmesi, U dalgasının çıkması), dijital intoksikasyonu, aritmiler
- **Nöromusküler:** Halsizlik, kas krampları, paralizi, rabdomiyoliz, konstipasyon, ileus
- **Renal:** Hipopotasemik nefropati (proksimal tubuluslarda vakuolizasyon, tubulointerstisyel fibrozis), metabolik alkaloz, amonyak sentezinde artma, nefrojenik diabetes insipidus
- **Metabolik bulgular:** İnsülin sekresyonunda azalma, Renin - aldosteron salgılanmasında değişim

Hipopotasemi nedenleri

- Hücreler arası potasyum geçişi
  - Alkaloz
  - Periyodik paralizi
  - İnsülin uygulanması
  - Potasyum alımında yetersizlik
  - Anoreksiya nervoza
- Protein enerji malnütrisyonu

Hipopotasemi nedenleri-2

- Böbrek dışı kayıplar
  - Ter yoluyla (kistik fibroz)
- GİS'ten
  - Pilor stenozu (aşırı kusmalar)
  - Uzamış ishal
  - Aşırı laksatif kullanımı
  - Uzun süre mide aspirasyonu

Hipopotasemi nedenleri- 3

■ Böbrek yoluyla aşırı kayıplar

- Renal hastalıklar
  - RTA
  - Bartter sendromu
  - Fanconi sendromu
- Mineralokortikoid fazlalığı
  - Hiperaldosteronizm
  - Cushing sendromu
- İlaçlar
- Diabetes mellitus

Hiperpotasemi - Hiperkalemi

- Sağlıklı insanlarda serum potasyum düzeyinin aşırı yükselmesi nadir görülür
- Başta böbrek olmak üzere vücudun kompensasyon mekanizmaları serum potasyumunun aşırı yükselmesini önler
- Hiperpotasemi hiç semptom olmadan gelişebilir, ani gelişen kardiyak aritmi ve ölüm ilk ve tek bulgu olabilir

Hiperkalemi Nedenleri

- Böbrek yetmezliği,
- İV fazla K^+ verilmesi
- Adrenal yetmezlik
- Hipoaldosteronizm
- K^+ tutucu diüretikler (spironolakton, triamteren)
- Potasyumun aşırı artışı acil bir durumdur ve hastada kalp durması gelişebilir

Hiperkalemi nedenleri - 2

■ Renal tübüler sekresyon azalması

- Adrenokortikal yetmezlik
- Hipoaldosteronizm
- Potasyum tutucu diüretikler
- İlaçlar

■ Hücreden potasyum çıkması

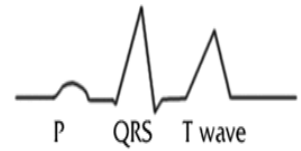
- Metabolik asidoz
- Hiperkatabolik durumlar
- Doku yıkımı (yanık, travma, major cerrahi, tümör lizis) ve Hemoliz
- İnsülin eksikliği
- Hiperpotasemik periyodik paralizi

Hiperkalemi belirti ve bulguları

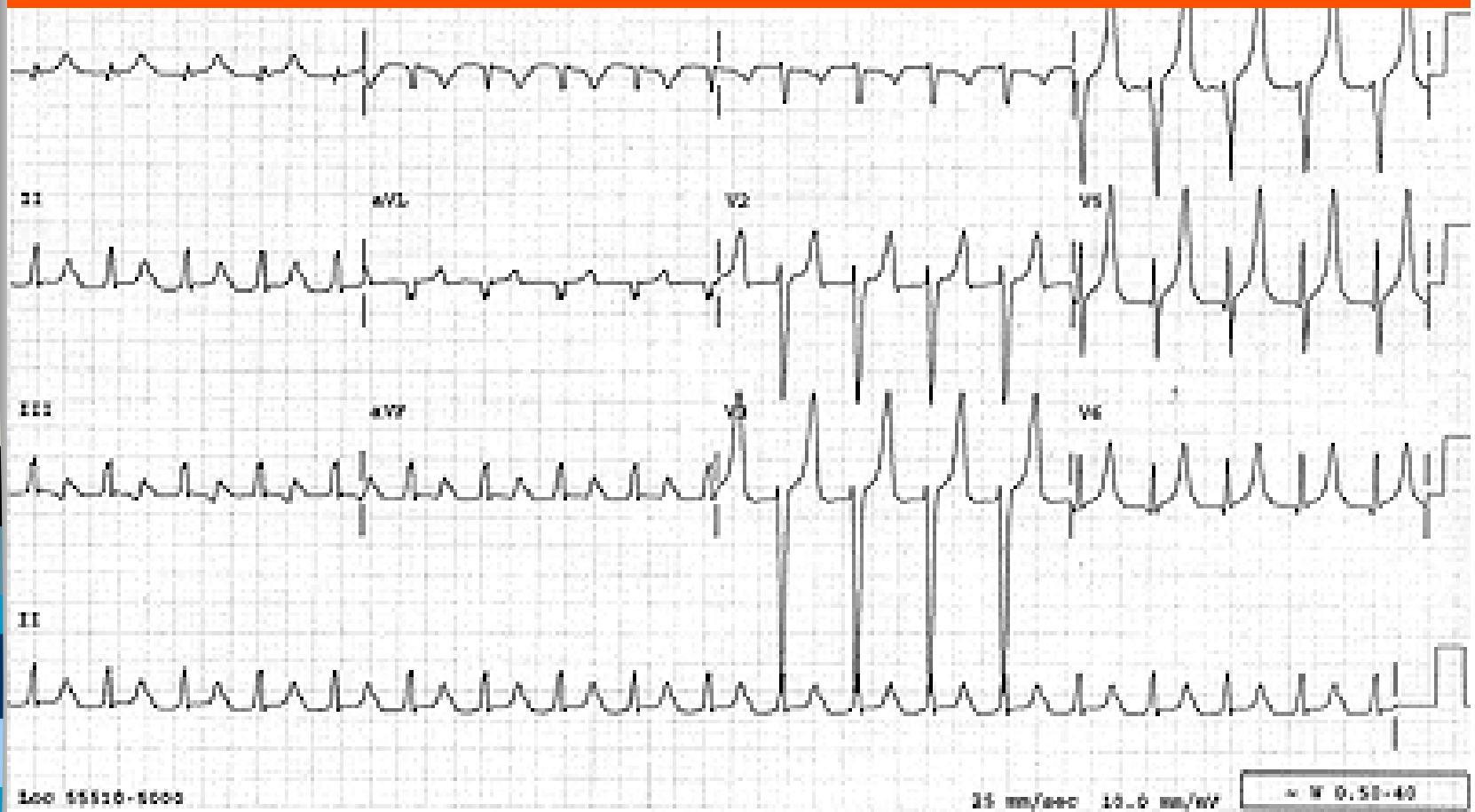
- **Kardiyak:** EKG değişiklikleri (Yüksek ve sivri T dalgası, P dalgası düzleşmesi, PR uzaması, QRS genişlemesi), aritmiler
- **Nöromusküler:** Halsizlik, parestezi, paralizi
- **Renal:** Amonyak sentezinin azalması (Asidoz)
- **Metabolik** bulgular: Aldosteron salgılanmasında artma.

Potassium 7.0 mEq/l

T wave higher, peaked

P waves flattened

Asidoz ve K^+

- Kan pH'ında 0.1 ünitelik azalma, serum K^+ 'unu 0.3-1.3 mEq artırır
- Böbrekten filtre olan K^+ 'un %10-15'i idrarla atılır
- İdrarla atılan miktar gerektiğinde 2 katına çıkabilir

Hiperpotasemi sonuçları

- Acil tıbbi bir durumdur
- Transmembran potansiyelini düşürür (yavaş akım hızı)
- Nöromusküler etkiler (paresteziler, güçsüzlük, flask paralizi)
- EKG'de yüksek sivri T, P-R uzaması, QRS genişlemesi, ventriküler fibrilasyon, ölüm

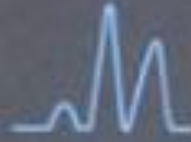
Hyperkalemia

K = 6.0-7.0 mEq/L

"tented" T wave

K = 7.0-8.0 mEq/L

QRS widening

K = 8.0-9.0 mEq/L

PR interval lengthening

K = 9.0-10.0 mEq/L

atrial arrest

K > 10 mEq/L

R.I.P.

Hipopotasemi belirtileri

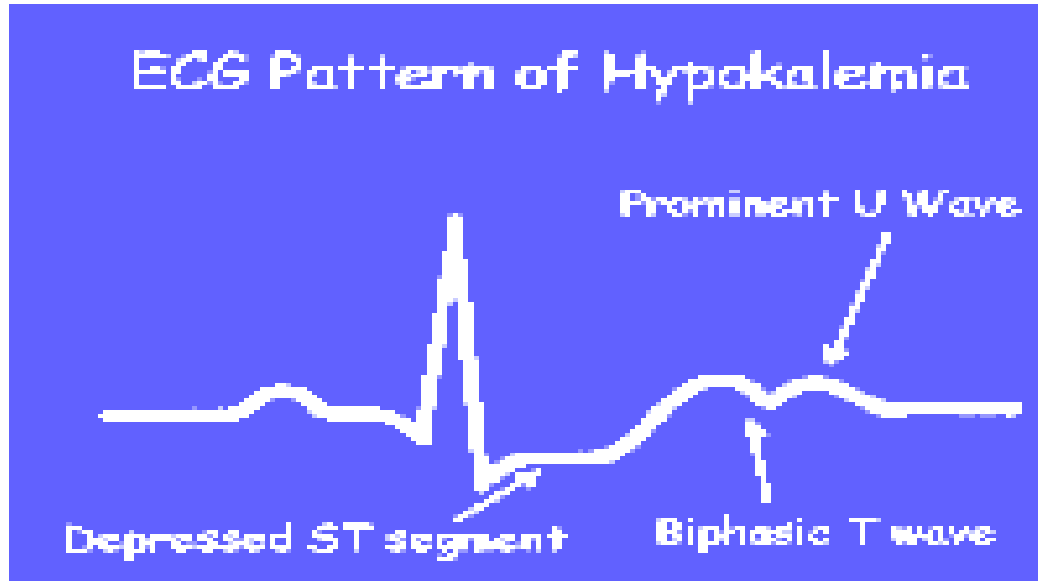
- İskelet kası, düz kas ve kalpte fonksiyonel bozukluk yapar
- Büyüme hormonu salgısını azaltır
- Ciddi nörolojik semptomlar
- Ortostatik hipotansiyon
- Tetani
- Güçsüzlük, azalmış barsak motilitesi

Hipopotasemi-belirtiler

- Böbrek tubul epitelinde vakuolizasyon (konsantrasyon-dilüsyon yeteneği kaybı)
- Rabdomiyolizis
- Paralitik ileus, gastrik dilatasyon
- Arefleksi, paralizi ve solunum kasları yetmezliği ..... ÖLÜM

Hipopotasemi- EKG bulguları

- Uzun QT aralığı
- Düzleşmiş T dalgası
- U dalgası

Hipopotasemi nedenleri

- Müsküler distrofiler (kas kitlesi azalmış)
- Uzun süre eksik K⁺ alımı
- Artmış renal atılım (diüretikler, renal tübüler asidoz, Cushing)
- Alkaloz, primer hiperaldosteronizm, tirotoksikoz, diabetik ketoasidoz, Bartter sendromu, Magnezyum eksikliği

Hipopotasemi nedenleri

- Artmış böbrek dışı kayıp*
  - Diyare, kronik lavman
  - Uzamış kusma
  - Biliyer drenaj
- Aşırı terleme (deriden kayıp)
- Metabolik asidoz düzeltilirken
- Ailevi periyodik hipokalemik paralizi
  - *İdrar K⁺'u 15 mEq/L'nin altındadır

Klor dengesi ve bozuklukları

Klor (N: 98-106 mEq/L)

- Hücre dışı sıvının major anyonudur
- Totalin %12.4'ü hücre içindedir
- Klor alım ve atılımı **sodyuma paralel** seyreder
- Proksimal tübülünden %60-70'i geri emilir
- Henle kulpu çıkan kalın kolda %20-30'u emilir, kalanı distal tübül ve toplayıcı kanallardan

Hipokloremi

Metabolik alkalozda görülür

- Kusma ve gastrik drenaj
- Konjenital klor-diare
- Kistik fibroz
- Uzun süre yetersiz klor alımı

Hipokloremi

- Ağır hipokalemik metabolik alkaloz
- İştahsızlık
- Gelişme geriliği
- Kas zayıflığı
- Letarji

Hiperkloremi

- Aşırı Na^+ ve K^+ varlığında
- Metabolik alkaloz düzeltilirken
- Distal renal tübüler asidozda
- İntravenöz fazla izotonik NaCl ve laktatlı ringer verilmesi

6.02.2020

A Ece

108